

УДК 347.78

**ВЕБ-САЙТ ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС  
ТА ОБ'ЄКТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

**WEB-SITE AS AN INFORMATION RESOURCE  
AND THE AN OBJECT OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS**

**Бурило Ю.П.,**

*доктор юридичних наук, доцент,  
завідувач кафедри конституційного та адміністративного права  
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»*

У статті розглядаються особливості правового режиму веб-сайту як інформаційного ресурсу, що містить об'єкти інтелектуальної власності. Запропонована відповідна дефініція веб-сайту.

**Ключові слова:** веб-сайт, інформаційний простір, інформаційні ресурси, об'єкти права інтелектуальної власності, правовий режим.

В статье рассматриваются особенности правового режима веб-сайта как информационного ресурса, содержащего объекты интеллектуальной собственности. Предложено соответствующее определение веб-сайта.

**Ключевые слова:** веб-сайт, информационное пространство, информационные ресурсы, объекты права интеллектуальной собственности, правовой режим.

The article deals with the peculiarities of legal regime of web-sites as information resources containing objects of intellectual property. An appropriate definition of web-site has been put forward.

**Key words:** web-site, information space, information resources, objects of intellectual property rights, legal regime.

**Постановка проблеми.** Розвиток мережі Інтернет в останні десятиліття викликав кардинальні зміни в глобальному та національному інформаційному просторі. Сьогодні мережа Інтернет виступає універсальною платформи для надання величезної кількості різноманітних послуг (інформаційних, комунікаційних, фінансових, консалтингових тощо), без яких важко уявити життя сучасної людини. Серед найважливіших елементів цієї мережі – веб-сайти, на яких зосереджена величезна кількість інформаційних ресурсів. Створення веб-сайтів, як правило, є досить складним творчим процесом, що вимагає як технічних знань та навиків, так і креативних зусиль із боку їх творців. Саме це й зумовлює необхідність розглянути веб-сайт не лише як інформаційний ресурс, а ще і як результат інтелектуальної, творчої діяльності та з'ясувати особливості правового режиму веб-сайту як об'єкта права інтелектуальної власності. Актуальність цього питання зумовлена й тим, що досить часто веб-сайти та розміщені на них інформаційні ресурси неправомірно копіюються та використовуються особами, які не доклали жодних творчих зусиль до їх створення.

**Стан дослідження.** Попри актуальність питань, пов'язаних із вивченням правового режиму веб-сайтів як інформаційних ресурсів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, цим питанням у юридичній науці поки що приділяється занадто мало уваги. Мають місце лише поодинокі спроби окремих науковців, таких як М.В. Гура [1], М.В. Селіванов [2], З.І. Рудницька [3], О.А. Любчик [4] та інших, розглянути деякі аспекти правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних зі створенням і функціонуванням веб-сайтів. У зв'язку із цим дослідження вказаної проблематики поки що залишається неповним. Отже, **метою** цієї статті є вироблення комплексного бачення сутності веб-сайту як інформаційного ресурсу, що містить об'єкти права інтелектуальної власності та визначення особливостей його правового режиму.

**Виклад основного матеріалу.** Розглядаючи правові аспекти створення та функціонування веб-сайтів, необхідно все ж таки пам'ятати, що мережа Інтернет та веб-сайти як її складові частини являють собою насамперед інформаційно-технічне явище. З технічної точки зору сайт (site, веб-сайт, Інтернет-сайт, web-site, вузол всесвітньої павутини, вузол www) – це місце в мережі Інтернет, яке визначається своєю Інтернет-адресою (URL – uniform resource locator, що включає, зокрема, символічну адресу – доменну назву) і складається з веб-сторінок, які сприймаються як єдине ціле. Веб-сторінка (Інтернет-сторінка, web-сторінка, сторінка www, web-page) – це логічна складова сайту, що являє собою файл із текстом, розміченим на мові програмування HTML (Hyper Text Markup Language – мова гіпертекстової розмітки). Сторінки сайту об'єднані загальною кореневою адресою (URL), темою, логічною структурою, оформленням. У свою чергу веб-сторінки можуть містити різноманітний контент (інформаційне наповнення), тобто різні інформаційні ресурси: тексти,

зображення (малюнки, фотографії, картини тощо), аудіо (мова, музика тощо), відео (відеофільми, кінофільми) тощо [5; 6].

У юридичній площині поняття веб-сайту дедалі більше використовується в різних нормативно-правових актах. Проте через свою технічну складність і недостатньо чітке розуміння юристами технічних аспектів функціонування веб-сайтів, а також тих правових наслідків, що виникають у процесі їх створення та використання, на сьогодні цей термін отримав не зовсім точне юридичне визначення. Так, відповідно до наказу Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України та Державного комітету зв'язку та інформатизації України «Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади» від 25 листопада 2002 р. № 327/225 веб-сайт визначено як сукупність програмних та апаратних засобів з унікальною адресою в мережі Інтернет разом з інформаційними ресурсами, що перебувають у розпорядженні певного суб'єкта та забезпечують доступ юридичних та фізичних осіб до цих інформаційних ресурсів та інші інформаційні послуги через мережу Інтернет [7].

Істотною помилкою, закладеною в цій дефініції веб-сайту, є віднесення до складу веб-сайту апаратних засобів. Хоча веб-сайт і розміщується на веб-сервері – комп'ютері, що підтримує постійний зв'язок з іншими елементами технічної інфраструктури мережі Інтернет, структурно відповідне апаратне забезпечення до складу веб-сайту не входить. Так, наприклад, у разі, якщо на базі певного веб-сервера надаються послуги віртуального хостингу, на одному й тому самому веб-сервері може розміщуватися не один, а одразу декілька веб-сайтів. Зрозуміло, що один і той самий сервер не може бути одночасно складовою частиною одразу декількох веб-сайтів.

У юридичній площині охоплення апаратних і програмних засобів єдиним поняттям веб-сайту призводить до суттєвого ускладнення його правового режиму, адже апаратні засоби як предмети матеріального світу є об'єктами речових прав, а програмні засоби як результати інтелектуальної, творчої діяльності є об'єктами права інтелектуальної власності. Крім того, інформаційні ресурси, які розміщені на веб-сайті (тексти, малюнки, фотографії, аудіовізуальні твори, передачі організацій мовлення тощо), також, як правило, належить до того чи іншого різновиду об'єктів права інтелектуальної власності. Отже, як із технічної, так і з юридичної точки зору у визначенні веб-сайту згадувати про апаратні засоби абсолютно недоцільно.

Натомість до визначення поняття веб-сайту потрібно підходити насамперед із позицій права інтелектуальної власності, враховуючи насамперед той факт, що веб-сайт у цілому та окремі інформаційні ресурси, які на ньому розміщені, дедалі частіше розглядаються як інформаційні продукти, створення та оборот яких регулюється в основному нормами права інтелектуальної власності.

Що ж являє собою веб-сайт із точки зору права інтелектуальної власності? У ст. 420 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), у якій дається перелік об'єктів права інтелектуальної власності, про веб-сайт як окремий різновид таких об'єктів не згадується. Однак потрібно мати на увазі, що цей перелік не є вичерпним. Отже, у тому разі, якщо веб-сайт є результатом інтелектуальної, творчої діяльності, його можна віднести до об'єктів права інтелектуальної власності [8].

Створення нового веб-сайту (звісно, якщо не йдеться про звичайне копіювання вже існуючого веб-сайту) вимагає чимало творчих зусиль та напруженої інтелектуальної праці, спрямованої на розробку графічного дизайну, програмного коду на мові HTML та інших мовах веб-програмування, створення баз даних, створення нових, а також підбір та розташування вже існуючих текстів, малюнків, фотографій, аудіо-, відеоматеріалів та інших інформаційних ресурсів. Кожен із цих інформаційно-виробничих процесів носить явно виражений інтелектуальний, творчий характер. Тому й веб-сайт у цілому є результатом інтелектуальної, творчої діяльності, а отже, об'єктом права інтелектуальної власності.

Наступне питання, яке неминує виникати у зв'язку зі створенням та використанням веб-сайтів як об'єктів права інтелектуальної власності, полягає в тому, до якої саме категорії об'єктів права інтелектуальної власності їх віднести, а отже, якими саме нормами права інтелектуальної власності регулювати пов'язані з ними суспільні відносини. У багатьох літературних та наукових джерелах побутує думка, згідно з якою веб-сайт визначається як складений об'єкт авторського права. Прихильниками такої позиції є М.В. Селіванов [2], З.І. Рудницька [3], О.А. Любчик [4] та інші. Слід зазначити, що зазначена точка зору є значною мірою обґрунтованою. Такої ж позиції дотримуються уповноважені органи державної влади, як це можна зрозуміти з листа Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України від 22 січня 2007 р. № 16-14/231 [9]. Як зазначено в цьому листі, складовими веб-сайту можуть бути, наприклад, музичні, літературні, фотографічні, дизайнерські та інші твори. У такому разі веб-сайт можна визначити як окремий складений твір.

Однак чи є віднесення веб-сайтів до категорії складених творів як об'єктів авторського права завжди виправданим та обґрунтованим? Як впливає з аналізу наведеного листа Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України, веб-сайт може визнаватися складеним твором, а отже, об'єктом авторського права в тому випадку, коли він містить музичні, літературні, фотографічні та інші твори – об'єкти авторського права. Однак інформаційне наповнення сучасних веб-сайтів не обмежується самими лише об'єктами авторського права. Більшість сайтів сьогодні містять чимало мультимедійного контенту, до складу якого можуть входити й такі об'єкти суміжних прав, як виконання, фонограми, відеограми, передачі (про-

грами) організацій мовлення. Хоча суміжні права й пов'язані з авторськими правами, оскільки виникають унаслідок використання об'єктів авторських прав, усе ж такі правовий режим їх об'єктів має свої специфічні відмінності. Отже, у випадку, коли веб-сайт містить поряд з об'єктами авторських прав ще й об'єкти суміжних прав, у правовому сенсі він уже виходить за межі поняття складеного твору.

Крім того, як правило, на більшості веб-сайтів зазначаються комерційні (фірмові) найменування підприємств й організацій, а також часто містяться їх знаки для товарів і послуг, які також є об'єктами права інтелектуальної власності, однак не вважаються творами та не належать до об'єктів авторського права. У цьому разі стає очевидним, що охопити такий складний з точки зору права інтелектуальної власності об'єкт, як веб-сайт поняттям складеного твору неможливо. Яку ж правову конструкцію можна в такому разі використовувати для регулювання відносин інтелектуальної власності щодо веб-сайту? Найперше та найпростіше, що спадає на думку, це застосовувати до цих відносин аналогію закону, тобто регулювати суспільні відносини щодо веб-сайтів як складних, комплексних об'єктів права інтелектуальної власності на підставі тих самих норм, що регламентують правовий режим складених творів, оскільки ці норми регулюють подібні за змістом відносини.

Однак застосування аналогії закону в такому випадку можна вважати лише тимчасовим рішенням, виправданим лише відсутністю норм, які спеціально призначені для регулювання суспільних відносин щодо складних (комплексних) об'єктів права інтелектуальної власності. Відтак постає питання про розробку та законодавче закріплення спеціальних правових норм, присвячених складним об'єктам права інтелектуальної власності.

З огляду на зазначене, певний науковий інтерес викликає думка М.В. Селіванова. Порівнюючи веб-сайт зі складною річчю, правовий режим якої встановлений ст. 188 ЦК України, він, зокрема, зазначає, що ознаки веб-сайту є аналогічними складній речі, оскільки різні елементи веб-сайту (літературні, музичні, фотографічні, аудіовізуальні та інші твори) після їх об'єднання у веб-сайті стають єдиним цілим та використовуються як єдине ціле [2].

Дійсно, можна погодитися з тим, що поєднані у веб-сайті твори та інші об'єкти права інтелектуальної власності утворюють певну інформаційно-технічну єдність, новий інформаційний ресурс, що дає змогу використовувати їх за єдиним для цього інформаційного ресурсу (складного об'єкта права інтелектуальної власності) призначенням, що характерно саме для складних речей. Однак на цьому паралелі між складною річчю та складним об'єктом права інтелектуальної власності закінчуються.

Не слід забувати, що складна річ є категорією речового права, об'єкти якого за своїм правовим режимом сильно відрізняються від об'єктів права інтелектуальної власності. Не дарма в ч. 1 ст. 419 ЦК України зазначено, що право інтелектуальної влас-

ності та право власності на річ не залежать одне від одного [8]. Характерну для речового права норму про те, що правочин вчинений щодо складної речі, поширюється на всі її складові частини, якщо інше не передбачено договором, недоцільно застосовувати права інтелектуальної власності. Так, наприклад, виробник автомобіля, відчужуючи цю складну річ, передає новому власнику право власності й на автомобіль у цілому, і на всі його складові частини. Водночас, якщо особа, яка створила веб-сайт шляхом творчого підбору та розташування різних об'єктів права інтелектуальної власності, вирішить передати свої виключні права інтелектуальної власності на цей веб-сайт як складний об'єкт права інтелектуальної власності іншій особі, це ще не означатиме автоматичної передачі виключних прав інтелектуальної власності на окремі об'єкти права інтелектуальної власності, що входять до складу цього складного об'єкта. Виключні права на об'єкти права інтелектуальної власності (складові частини веб-сайту) можуть залишитися за їх правоволодільцями, якщо вони передали особі, яка створила веб-сайт, лише право на використання цих об'єктів для створення та використання цього веб-сайту.

Тому для складних об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема й таких, як веб-сайти, потрібно сконструювати свій правовий режим, який характеризується поряд з окремими ознаками, притаманними складним речам, також і специфічними ознаками, типовими для результатів інтелектуальної, творчої діяльності. З огляду на зазначене було б доцільно доповнити ст. 420 ЦК України частиною другою в такій редакції:

«2. Складний об'єкт права інтелектуальної власності – це сукупність взаємопов'язаних об'єктів права інтелектуальної власності (творів, об'єктів суміжних прав, торговельних марок тощо), які можуть сприйматися як єдине ціле й використовуватися за спільним призначенням.

Суб'єкт права інтелектуальної власності на складний об'єкт, створений у результаті інтелектуальної, творчої діяльності шляхом підбору, розташування, компонування різних об'єктів права інтелектуальної власності, здійснює права інтелектуальної власності на цей об'єкт в цілому за умови дотримання ним прав інших осіб на об'єкти права інтелектуальної власності, що входять до його складу. Суб'єкти права інтелектуальної власності на об'єкти, що входять до складу складного об'єкта права інтелектуальної власності, можуть самостійно реалізовувати права на ці об'єкти, якщо інше не передбачено між ними та суб'єктом права інтелектуальної власності на складний об'єкт».

У разі прийняття запропонованих доповнень до законодавства поняття складеного твору як об'єкта авторського права можна буде вважати одним із різновидів складного об'єкта права інтелектуальної власності. Що ж стосується веб-сайту, то його в залежності від того, з яких саме об'єктів права інтелектуальної власності він складається, можна буде класифікувати або як складений твір, або ж розглядати в більш широкому розумінні як складний об'єкт права інтелектуальної власності.

**Висновки.** З огляду на зазначене законодавче визначення веб-сайту має бути сформульовано й закріплено на рівні закону, а не підзаконного акта, як це має місце на сьогодні, з урахуванням того, що в більшості випадків веб-сайт фактично являє собою не просто певний інформаційний ресурс, а складний об'єкт права інтелектуальної власності. Отже, як висновок пропонуємо визначити веб-сайт як об'єднану спільною адресою в мережі Інтернет сукупність програмних засобів та інформаційних ресурсів, що містять літературні, художні, музичні твори, об'єкти суміжних прав, інші об'єкти права інтелектуальної власності та іншу інформацію, призначені для надання інформаційних та інших послуг у мережі Інтернет.

Перспективні дослідження з окресленої тематики мають торкнутися правової природи доменних імен як важливих складових веб-сайтів.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гура М.В. Цивільно-правова охорона Інтернет-сайту в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / М.В. Гура ; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2006. – 20 с.
2. Селіванов М.В. Право на веб-сайт як складений об'єкт авторського права / М.В. Селіванов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.arbitis.com/Pravo\\_na\\_veb\\_sayt\\_yak\\_skladeniy\\_obyekt\\_avtorskogo\\_prava](http://www.arbitis.com/Pravo_na_veb_sayt_yak_skladeniy_obyekt_avtorskogo_prava).
3. Рудницька З.І. Правове регулювання створення та використання Інтернет-сайту як об'єкта авторського права / З.І. Рудницька // Часопис Академії адвокатури України. – 2012. – № 15. – С. 1–8.
4. Любчик О.А. Авторське право на веб-сайт як складений твір / О.А. Любчик [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.arbitis.com/Avtorske-pravo-na-veb-sayt-yak-skladeniy-tvir>.
5. Баранов О.А. Правове регулювання ЗМІ, що використовують Інтернет-технології / О.А. Баранов // Правова інформатика. – 2012. – № 2. – С. 28–37.
6. Селіванов М.В. Веб-сайт – составной объект авторского права / М.В. Селіванов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.arbitis.com/Veb-sayt-sostavnoy-objekt-avtorskogo-prava>.
7. Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади : Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України та Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25 листопада 2002 р. № 327/225 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 2. – Ст. 49.
8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
9. Щодо веб-сайту як об'єкта авторського права : Лист Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України від 22 січня 2007 р. № 16-14/231 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1038.1466.0>.